

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНІВ І ГАЛУЗЕВИХ КОМПЛЕКСІВ

УДК [338.46:791.75]:005.521(100)

О.М. Азарян

доктор економічних наук, професор

І.Ю. Мартинов

кандидат економічних наук, доцент
Донецький національний університет економіки
і торгівлі ім. М. Туган-Барановського

ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ СФЕРИ РОЗВАГ ТА ВІДПОЧИНКУ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

У статті висвітлено тенденції розвитку та прогнозування індустрії розваг і відпочинку на міжнародному ринку. Визначено основні країни світу за кількістю аквапарків на кількість жителів, а також основні чинники їх розвитку.

Ключові слова: ринок розважальних послуг, розважальні послуги, прогнозування.

I. Вступ

Сьогодні питання використання вільного часу та дозвілля для розвитку й удосконалення особистості стають усе більш актуальними. Адже соціальна та професійна творчість, будь-яка культурна діяльність пов'язані з використанням вільного часу. Вільний час використовується людиною для участі в суспільно-політичному житті, додаткової творчої діяльності у сфері техніки, науки, мистецтва, розвитку своїх духовних і фізичних здібностей, а також для відпочинку та розваг. Однак проблемі розвитку сфери розваг та відпочинку з урахуванням міжнародного досвіду приділено недостатньо уваги, що потребує додаткового дослідження.

Індустрія розваг виступає як самостійна, відносно відокремлена ланка економічної системи, яка залучає значні матеріальні, фінансові, трудові ресурси [4, с. 113]. У цьому плані підприємства індустрії розваг характеризуються специфічними технологіями, системами управління, результатами діяльності, організацією праці персоналу.

В. Богалдін-Малих акцентує увагу на тому, що "останніми роками з'явилася певна верства людей, які мають досить високий дохід, щоб дозволити собі витратити гроші на дозвілля..." [3, с. 422].

В. Пацюк стверджує, що соціальний ефект розвитку індустрії дозвілля виявляється в тому, що вона впливає на формування нових особистих і суспільних потреб та їх подальше задоволення; сприяє отриманню

моральної насолоди та пізнанню духовних цінностей; слугує відновленню людини як трудової одиниці, а це опосередковано впливає на підвищення ефективності праці, внесення креативних ідей у трудовий процес [6, с. 52].

II. Постановка завдання

Метою статті є визначення та прогнозування тенденцій розвитку сфери розваг та відпочинку на міжнародному ринку.

III. Результати

Ринок аквапарків є невід'ємною складовою ринку індустрії відпочинку та розваг. У всьому світі індустрія відпочинку та розваг є прибутковим бізнесом, а сегмент аквапарків – одним із найбільш прибуткових. Рентабельність аквапарків у середньому становить 65% до виплати податків. В Україні цей показник становить у середньому 70–75% до виплати податків [1, с. 18].

Обсяг ринку світової індустрії розваг у 2012 р. становив 1,96 трлн дол. США. Динаміку зростання цього показника в 2006–2012 рр. відображено в табл. 1.

У 2012 р. глобальна економіка почала відновлюватися після різкого спаду 2009 р., і це поліпшення економічних умов стало основним фактором, що сприяв зростанню споживчих витрат на розваги на 4,6%. Ці показники в країнах, які не відчули значного впливу глобальної рецесії (зокрема, Індії та Китаї), суттєво підвищилися, тоді як інші країни, які дотепер обтяжені колосальними сумами державного боргу і проблемами, пов'язаними з політичною нестабільністю, щосили намагаються втримати темпи зростання.

Динаміка зростання обсягу ринку світової індустрії розваг та відпочинку

Рік	Обсяг, трлн дол. США	Зростання, %
2006	1,43	7,1
2007	1,52	6,5
2008	1,63	7,2
2009	1,73	5,9
2010	1,85	6,8
2011	1,96	5,7
2012	2,07	5,6

На основі даних аналітичної групи PwC можна відзначити, що в найближчі п'ять років загальний обсяг споживчих видатків у світовій індустрії розваг збільшиться і досягне 2,1 трлн дол. США у 2015 р. Обсяг українського ринку індустрії розваг у 2012 р. становив близько 9,1 млрд грн.

Однак індустрія розваг та відпочинку в Україні характеризується високими темпами зростання серед східноєвропейських країн (6,1%). Найближчим часом прогнозується зростання в цій сфері в середньому на 6,9% щорічно. Для порівняння: США на сьогодні є найбільшим світовим ринком розваг з обсягом близько 960 млрд дол. США, при цьому темпи зростання ринку розваг США щорічно вповільнюються й останніми роками становлять близько 5,6%.

Так, слід відзначити, що розвитку та збільшенню обсягу ринку розваг сприяє зростання споживчих видатків на розваги, які щорічно збільшуються і займають усе більшу частку в загальній структурі видатків.

Рівень високоефективних інвестицій в індустрію розваг та відпочинку відображає стан розвитку цієї галузі. Так, перші аквапарки з'явилися в 50–60-х рр. ХХ ст. у США. Спочатку це були практично безпечні, обладнані простими гірками споруди відкритого типу, розташовані на берегах океану або водойми в курортних зонах. Вартість перших, розташованих на берегах морів і водойм, аквапарків відкритого типу становила не більше ніж 1500–2000 дол. США й окупалася буквально за кілька місяців експлуатації. Адаже привабливі кліматичні умови й наявність невеликої кількості простих гірок виявилися настільки популярними й затребуваними серед відпочивальників, що аналогічні аквапарки відкритого типу стали з'являтися в країнах і курортних зонах відпочинку з теплим морським кліматом і сприятливими кліматичними умовами. Подальшого розвитку історія аквапарків дістала також завдяки високому економічному прибутку. Через якийсь час з'явилися перші аквапарки закритого типу в країнах із менш сприятливими кліматичними й погодними умовами, наприклад, у Скандинавських країнах.

Сьогодні США займають лідируючі позиції у світі за кількістю аквапарків (понад 1000), розвинутістю інфраструктури та прибутковістю. Основними організаціями, дія-

льність яких пов'язана з аквапарками, є IAAPA (Міжнародна асоціація парків розваг і атракціонів) [7] і WWA (Всесвітня асоціація аквапарків) [8].

Місто Вісконсин Деллс (Wisconsin Dells, Wisconsin) у США, у якому зосереджено 18 аквапарків у закритому приміщенні, може претендувати на роль "світової столиці аквапарків". У ньому розташовані найбільші в Америці аквапарки на відкритому повітрі й у закритих приміщеннях – Noah's Ark ("Ковчег Ноя") і Kalahari Resort ("Курорт Калахарі").

Найбільший аквапарк у світі розташований на території Японії. Він занесений у Книгу рекордів Гінеса під назвою Ocean Dome – "Океанський купол". Розрахований на 10 тис. відвідувачів.

Краці аквапарки світу визначаються різними рейтингами, що складаються IAAPA і WWA. Станом на 2012 р. перша десятка рейтингу виглядає так [9]:

1. Chimelong Water Park (Китай). Чимелонг було відкрито у 2007 р. й одразу ж відзначено як найбільший аквапарк в Азії з величезною територією та великою кількістю гірок різної висоти й форми. Відвідувачі ніби потрапляють у казку із тваринами, водоспадами й крижаними кімнатами. Тут знаходиться найдовша "ледача ріка", довжина якої сягає 5 км, тому всі бажаючі можуть зробити екскурсію по парку.

2. Wet 'n' Wild Water World (Австралія). Знаменитий австралійський аквапарк складається із цілого ряду унікальних водних гірок. Кожна з них підігривається, тому відвідати його можна в будь-яку пору року.

3. Water Country (Вірджинія, США). У цьому тематичному парку є безліч гірок і атракціонів. У 2011 р. "Водна Країна" запустила новий атракціон Vanish Point. Бажаючим пропонується два види спуску.

4. World Waterpark (Альберта, Канада). Уже 20 років багато любителів водних розваг відпочивають на штучних хвилях парку World Waterpark в Едмонтоні, хоча вік цього парку ніяк не позначається на актуальності його водних атракціонів. Це найбільший закритий водний парк у світі. Він пропонує 17 видів гірок, деякі з яких сягають 25 м заввишки.

5. Las Cascadas Water Park (Пуерто-Ріко). Це найбільший водний парк на Карибах, який пропонує велику різноманітність

гірок і атракціонів для всієї родини. Ви можете спуститися Божевільною річкою, швидкісними гірками, спробувати себе в рафтингу або спокійно пропливти Lazy River.

6. Noah's Ark Water Park (США). Найбільший аквапарк у США. Особливо популярний серед мешканців Середнього заходу, у яких немає виходу до океану у спекотні літні місяці. У парку є цілі ріки, басейни, ігрові майданчики й водні гірки для дітей, а також знаменитий "Хвіст скорпіона" (вертикальна гірка висотою з 10-поверховий будинок).

7. Sandcastle Waterpark (Великобританія). Це найбільший у Великобританії водний парк, який нараховує 18 видів атракціонів для всієї родини. Тут розташовані найбільші у світі водні американські гірки, а також водна гірка "Майстер бластер".

8. Wet 'n Wild (Мексика). Парк розташований у м. Канкун. Тут, крім високих водних гірок, басейнів із хвилями й інших атракціонів, також є дельфіни.

9. Sunway Lagoon (Малайзія). Парк розділений на кілька зон: суха зона для тих, хто не дуже полюбить водні розваги; екстремальна зона пригод, яка включає пейнтбол та їзду на всюдиходах; зона дикої природи.

10. Schlitterbahn (штат Техас, США). Один із кількох у південній частині США парків мережі Schlitterbahn. Він відомий як улюблене місце для відпочинку всією родиною з багатьма водними атракціонами, гірками й річками.

Також до кращих аквапарків світу належать: Waterworld (Кіпр), Wild Wadi (ОАЕ), Port Aventure (Іспанія), Serena (Фінляндія) і Underworld (Сінгапур). Багато з відомих і популярних європейських аквапарків – це старі аквапарки, побудовані не один десяток років тому. Але будь-який старий аквапарк може отримати нове життя і дати стабільний дохід. Для цього потрібно просто здійснити професійну реконструкцію та модернізацію атракціонів аквапарку [10].

Серед найбільш популярних міжнародних курортів слід відзначити аквапарк "Титанік" у Туреччині – пропонується там спектр водних атракціонів зацікавить гостей будь-якої вікової категорії.

Серед країн світу за кількістю аквапарків на 1 млн жителів (табл. 2) лідируючі позиції займають Фінляндія та Кіпр. Цей фактор зумовлений більшим потоком туристів. Але показники Швеції та Канади цілком схожі з Україною за кліматом.

Таблиця 2

Країни світу за кількістю аквапарків на 1 млн жителів

Країна	Кількість аквапарків на 1 млн населення
Фінляндія	4,00
Кіпр	1,43
США	1,14
Швеція	1,00
Канада	0,88
Німеччина	0,55
Норвегія	0,44
Австрія	0,13
Польща	0,08
Росія	0,03
Україна	0,0004

У країнах, де бізнес аквапарків найбільш розвинений, кількість відвідувань за рік становить 20% від чисельності населення країни. Цей показник збільшується, якщо країна є привабливою для туристів.

Зростання відвідуваності аквапарків веде до появи нових комплексів (в основному в країнах, що розвиваються, зі слабким розвитком індустрії дозвілля) і розширення діючих комплексів (у розвинутих країнах).

У Західній Європі девелоперські аквапроекти вважаються одними з найбільш рентабельних. Середній аквапарк у Європі окупається лише за 3–5 років (для порівняння: інвестиції в торговельний комплекс у великому європейському місті повертаються за 7–9 років).

Аквапарки посідають одне з перших місць за кількістю відвідувань у розрахунку на квадратний метр робочих площ. Середнє завантаження аквапарку в Європі становить близько 80% [2, с. 14]. І це при тому, що

критий аквапарк – споруда недешева. Вартість такого комплексу середньої величини коливається від 30 до 50 млн дол. США.

Найбільш популярні криті аквапарки розташовані в Європі й Америці – це аквапарки типу "Аквадром". Зазвичай вони містять тренувальний басейн з мінливим (1,4–1,6 м) або постійним рівнем води, навчальний басейн, призначений для навчання дітей плавання з інструктором, кафе в зоні ігрового басейну з організацією харчування за типом швидкого обслуговування, а також від одного до п'яти різних кафе (ресторанів). Ці приміщення, як правило, розміщують в інтер'єрі зимового саду з незвичайним плануванням залу, максимальною стилізованою під натуральні ландшафти й краєвиди.

Практично щороку велике місто в Німеччині, Нідерландах, Данії, Франції (тобто в країнах зі схожими з Україною природно-кліматичними умовами) отримує у свою інфраструктуру подібний комплекс. У багатьох

містах Європи та США здійснюється або будівництво нових комплексів, або реконструкція традиційних спортивних басейнів. Тільки в Європі функціонує близько 10 широких мереж подібних комплексів, розташованих у різних країнах. У свою чергу, у США один муніципальний або приватний басейн припадає на 240 осіб, а один аквапарк – на 330 тис. осіб.

За даними Всесвітньої асоціації аквапарків (World Water Association), на початок 2012 р. в усьому світі налічувалося близько 10 тис. великих і дрібних аквапарків, із яких 3 тис. розташовані в США та Канаді. При цьому щорічно аквапарки США відвідують

більше ніж 70 млн осіб. Однак це досить специфічний і капіталомісткий вид розважальних центрів. Наприклад, у Німеччині рішення про будівництво аквапарку приймають тільки в тому разі, якщо в радіусі 40–60 км від планованого об'єкта проживає не менше ніж 600 тис. осіб [11, с. 31].

Доходи від індустрії розваг та відпочинку у США зростають у середньому на 4,5–5% на рік. І якщо у 1990 р. вони становили 5 700 млн дол. США, то вже у 2002 р. – 9 900 млн дол. США. Щодо темпів зростання обсягів світового ринку розваг та відпочинку, які спрогнозовані за даними табл. 1, то вони також мають тенденцію до зростання (рис.).

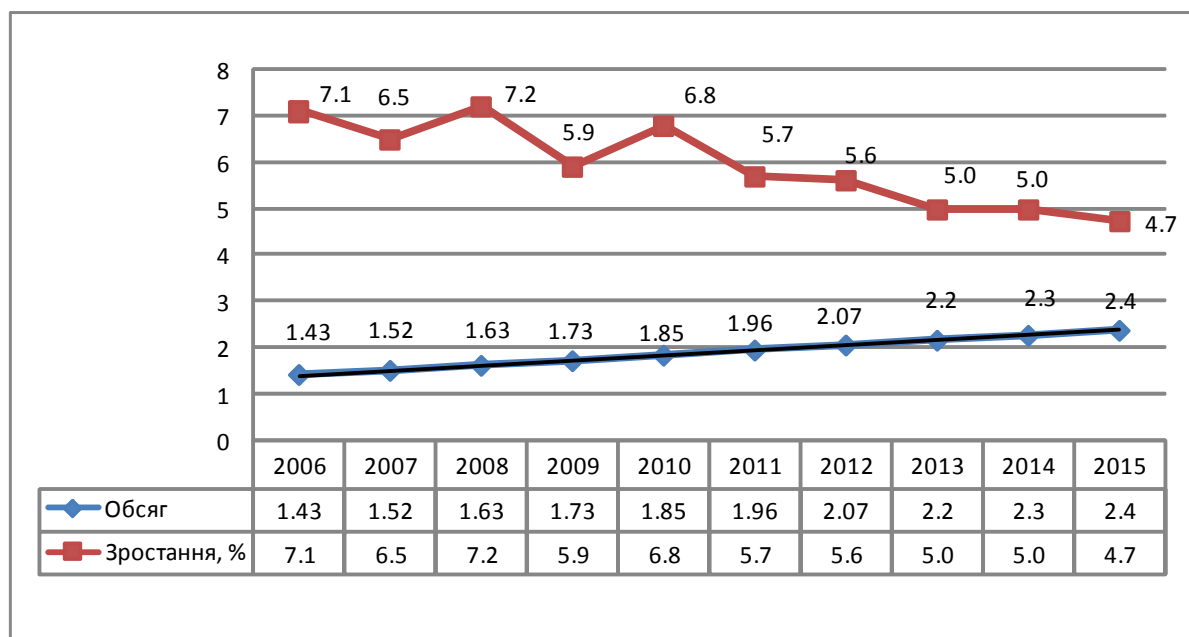

Рис. Прогнозування зростання обсягу світового ринку індустрії розваг, трлн дол. США

IV. Висновки

Таким чином, визначено основні світові центри послуг аквапарків світу в розрізі індустрії розваг, фактори їх успішності та конкурентні переваги. Виявлені тенденції проаналізовано з точки зору українського ринку аквапарків, його інвестиційної привабливості, місткості, планів щодо майбутнього будівництва, проблем та перспектив розвитку, основних будівельних компаній-гравців на ринку, а також економічної основи будівництва та функціонування аквапарків.

Список використаної літератури

1. Аквапарки: бизнес на гребне волне [Текст] // Property Times. – 2005. – № 3. – С. 18–19.
2. Аквапарки в мире и Украине [Текст] // Мир квартир. – 2009. – № 5. – С. 10–16.
3. Богалдин-Малых В. Маркетинг и управление в сфере туризма и социально-культурного сервиса [Текст]: учеб. пособ. / В.В. Богалдин-Малых. – М.: Изд-во Моск. психол.-соц. ин-та; Воронеж: Изд-во НПО "МОДЭК", 2004. – 560 с.
4. Гостиничный и туристический бизнес [Текст] / под ред. проф. А.Д. Чудновского. – М.: Тандем; ЭКМОС, 1998. – 352 с.
5. Діяльність підприємств сфери послуг – 2011 [Текст]: статбюлетень. – К., 2011.
6. Пацюк В. Індустрія дозвілля як складова туристичної сфери [Текст] / В. Пацюк // Вісник КНУ ім. Тараса Шевченка. – 2008. – № 55. – С. 51–52.
7. International Association of Amusement Parks and Attractions [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.iaapa.org/>.
8. World Waterpark Association [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.waterparks.org/>.
9. Топ-10 лучших аквапарков мира [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://desyatka.info/view_content.php?id=188&cat=11.
10. История аквапарков [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.mako.ru/index.php?show_aux_page=157.

11. Недвижимость развлечений: не хлебом единым [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://cisestate.com/articles/nedviji>

most-razvlecheniy-nehlebomedinym_part.html.

Стаття надійшла до редакції 22.10.2013.

Азарян Е.М., Мартынов И.Ю. Прогнозирование развития сферы развлечений и отдыха: международный опыт

В статье рассмотрены тенденции развития и прогнозирования индустрии развлечений и отдыха на международном рынке. Определены ведущие страны мира по количеству аквапарков на количество жителей, а также основные факторы их развития.

Ключевые слова: рынок развлекательных услуг, развлекательные услуги, прогнозирование.

Azaryan O., Martinov I. Forecasting of entertainment and recreation sphere: international experience

Aquaparks' market is an integral part of the recreational and entertainment industry market. All around the world leisure and entertainment industry is a profitable business segment and aquaparks are one of the most profitable.

However, entertainment and recreation industry in Ukraine is characterized by high growth rates among the Eastern European countries (6.1%). In the nearest future the projected annual growth in this area is going to be 6.9%. In comparison, the U.S. is the world's largest entertainment market (960 billion dollars). At the same time the market growth of the entertainment industry in the US is slowing down annually and in recent years is 5.6%. It's necessary to mention that the development and increasing market entertainment contribute to the growth of consumer spending on entertainment, which are increasing every year and occupy a major share in the overall structure of expenditures.

The best aquaparks in the world have a rating system, WWA and IAAPA: 1. Chimelong Water Park (China); 2. Wet 'n' Wild Water World (Australia); 3. Water Country (USA, Virginia); 4. World Waterpark (Alberta, Canada); 5. Las Cascadas Water Park (Puerto-Rico); 6. Noah's Ark Water Park (USA); 7. Sandcastle Waterpark (Great Britain); 8. Wet 'n Wild (Mexico); 9. Sunway Lagoon (Malasia); 10. Schlitterbahn (Texas, USA). Finland and Cyprus hold a leading position among the countries with a significant number of aquaparks per one million inhabitants. In the countries where aquaparks business is the most advanced the number of visits per year is 20% of the country's population. This figure increases if the country is attractive to tourists.

According to the World Water Association, early in 2012 there were around 10 thousand large and small aquaparks, of which more than 3 thousand are located in the United States and Canada.

The main service centers aquaparks worldwide in terms of the entertainment industry, factors of success and competitive advantage are identified. Ukrainian market of aquaparks, its attractiveness, capacity, plans for future construction, problems and prospects, major construction companies, market players, as well as the economic basis of the construction and operation of water parks are defined and analyzed.

Key words: entertainment services market, entertainment services, forecast.